

СУСПІЛЬСТВО: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ. ОСОБИСТІСТЬ

DOI : 10.33274/2079-4835-2024-28-1-51-57

УДК 82.09:(821.111Орвелл7 1984+821.111Хакслі7Чудовий новий світ)(045)

Ревуцька С. К.,
кандидат філологічних наук

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг, Україна, e-mail: revutska@donnuet.edu.ua
ORCID: 0000-0002-8969-1295

Барліт Л. М.,
здобувачка ВО

e-mail: barlit@donnuet.edu.ua

ОЗНАКИ АНТИУТОПІЙ В РОМАНАХ ДЖ. ОРВЕЛЛА «1984», О. ХАКСЛІ «ЧУДОВИЙ НОВИЙ СВІТ»

UDC82.09:(821.111Орвелл7 1984+821.111Хакслі7Чудовий новий світ)(045)

Revutska S. K.,
PhD in Philological sciences

Mykhailo Tuhon-Baranovskyi Donetsk National University of Economics and Trade, Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: revutska@donnuet.edu.ua

Barlit L. M.,
Student

ORCID: 0000-0002-8969-1295
e-mail: barlit@donnuet.edu.ua

SIGNS OF DYSTOPIAS IN J. ORWELL'S "1984" AND O. HUXLEY'S "BRAVE NEW WORLD"

Мета. Окреслити основні ознаки антиутопії у творах Дж. Орвелла «1984» та О. Хакслі «Прекрасний новий світ»

Методи. Основні наукові результати було отримано шляхом компонентного аналізу романів О.Хакслі «Чудовий новий світ» та Дж. Орвелла «1984». Основна увага приділялася спільним домінантним ознакам антиутопій.

Результати. Явище антиутопії за останні роки дедалі більше набуває актуальності не лише у літературознавстві, а й в інших гуманітарних науках і мистецтві. Романи-антиутопії «Чудовий новий світ» та «1984» неодноразово згадувані у дослідженнях жанру антиутопій, як її найвідоміші зразки в літературі.

Антиутопічні риси чітко простежуються в обох романах. Так, спільними є відтворення тоталітарного режиму і використання пропаганди і маніпуляцій як основних засобів контролю за суспільством. Шляхи досягнення мети – абсолютного контролю є різними: в «1984» влада обирає біль і страждання, як головний інструмент стримування і контролю, у «Чудовому новому світі» – через задоволення базових потреб, які також визначаються контролерами.

В обох творах представлена чітка соціальна система, яку також можна віднести до спільних рис антиутопій. У творі Орвелла класовість суспільства базується на наблизенні до основного правлячого органу – Партії, відповідно громадяни поділялися на: членів Внутрішньої Партії, Зовнішньої Партії та Пролів. У «Чудовому новому світі» було 5 типів громадян: Альфа, Бета – високий клас, Гамма – середній клас, Дельта, Епсилон – нижчий клас. Кожен клас виконував свою функцію у суспільстві, мав уніформу і певний набір навичок для виживання.

Руйнування індивідуальності і знецінення сімейних та загальнолюдських цінностей у романах представлено по-різному, однак спільним є те, що в обох романах підкреслюється,

© Ревуцька С. К., Барліт Л. М.

що занадто велика концентрація влади та контролю над громадянами може призвести до руйнування основних людських цінностей й знищення свободи.

Ключові слова: жанр антиутопії, ознаки антиутопії, пропаганда, тоталітарний контроль персонажів

Постановка проблеми. Явище антиутопії за останні роки дедалі більше набуває актуальності не лише у літературознавстві, а й в інших гуманітарних науках і мистецтві. Твори антиутопічного характеру висвітлюють складні соціально-політичні проблеми, відображаючи страхи та занепокоєння суспільства щодо майбутнього; змальовують гіпотетичні сценарії розвитку технологій і науки, досліджуючи їхній вплив на людську природу, етику та мораль. Це дає можливість вивчати взаємодію між технологічним прогресом та соціальними змінами, а також потенційні ризики та виклики, пов'язані з науково-технічним розвитком.

Умови сучасності, зокрема «розчарування в навколишній дійсності, недовіра до соціальних інститутів, прагнення до свободи особистості, переосмислення подій минулого та побоювання стосовно майбутнього розвитку людства» [1, с. 48] породжують неабияку читачську цікавість до таких творів, де присутня критика різних форм пригнічення, викриваються механізми контролю, пропаганди і маніпуляцій свідомістю людства.

Романи-антиутопії «Чудовий новий світ» та «1984» неодноразово згадувані у дослідженнях жанру антиутопій, як її найвідоміші зразки в літературі. Зокрема різні аспекти представлені у працях Ю. Жаданова, С. Романчук, яка звернула увагу на моральний бік роману Дж. Орвелла «1984», С. Кобути, що дослідила авторські неологізми цього твору, М. Борецького, О. Безлепкіна, Н. Дмитренко – дослідила сюжетобудову, композицію та образну палітру Олдоса Хакслі «Прекрасний новий світ», Р. Мозуль – труднощі перекладу роману тощо. Тож, ознаки антиутопії у «Чудовому новому світі» та «1984», порівняння засобів зображення режимів, пропаганди в них, бачиться актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Належність двох романів до жанру антиутопії відзначають більшість дослідників.

Так, Н. Дмитренко обидва твори називає соціоцентричними, де авторів мало цікавить світ головних персонажів, більшу увагу звертають на «винятково конструювання картини світу та моделі суспільства, уявної соціальної дійсності» [2, с. 49]. Щодо роману Хакслі, дослідниця приходить до висновку, що «Головною ідеєю «шляху» людства, описаного в «Прекрасному новому світі» – одурманення натовпу, народу, нації. Водночас твір Хакслі не є романом «жахів» [2, с. 54]. Тож, із названих авторкою ознак жанру антиутопії, остання («опис негативних якостей вигаданого суспільства таким чином, щоб виникало відчуття жаху» [2, с. 49]) не повністю відбивається в романі.

С. Романчук висвітлює одну із найцікавіших ознак антиутопії – вплив тоталітарної системи на особистість в романі Джорджа Орвелла «1984» та відповідно, відзначає ознаки жанру (контроль та нагляд; деградація індивідуальності; маніпуляція історією; соціальний контроль і репресії; зміна цінностей; символіка та алегорія), які так чи інакше відбивають трансформаційні процеси людини й суспільства в цілому.

У вітчизняних і зарубіжних дослідженнях досить часто звертається увага на одну-три риси жанру наявних у творі, системних досліджень же менше. Аналіз обох творів з позиції визначення основних ознак антиутопій представлений дотично.

Мета дослідження: окреслити основні ознаки антиутопії у творах Дж. Орвелла «1984» та О. Хакслі «Прекрасний новий світ»

Виклад основного матеріалу. Для окреслення поняття і розуміння ознак антиутопії звернімося до словників. Так, в енциклопедії Ю. Коваліва відзначено, що антиутопія це «альтернативне фантомному прогресизму зображення в художній літературі небезпечних наслідків, пов'язаних із безвідповідальним, іноді злочинним експериментуванням над людством задля його «поліпшення», застосуванням ілюзорних, зовні принагідних соціальних,

педагогічних ідеалів» [5; с.75], подібне визначення подано і в словнику-довіднику Р. Гром'яка, а також подано паралельну назву – негативна утопія [6, с.48].

Антиутопії характеризуються зображенням небезпечних та відчужених майбутніх суспільств, де умови життя є вкрай поганими внаслідок обмежень свободи, різного пригнічення або й терору. Більшість антиутопій мають певний зв'язок з реальним світом, але зазвичай розгортаються в уявному майбутньому або альтернативній історії. Крім того, антиутопічні сценарії часто виникають внаслідок людських дій або бездіяльності, незалежно від того, чи це результат злого умислу чи простої дурості.

Спільною рисою для усіх антиутопій є те, що вони негативні та небажані суспільства. Багато антиутопічних творів можна описати як утопічне суспільство з принаймні одним фатальним недоліком. Утопічне суспільство засноване на перфекціонізмі та реалізації, мрії антиутопічного суспільства про поліпшення, затьмарені стимулюючим страхом перед «потворними наслідками сьогодення поведінки». [10, с. 1]

Н. Дмитренко виокремлює три характерні риси жанру антиутопії: «1) проекція на вигадане суспільство тих рис сучасного авторів суспільства, які викликають його найбільше несприйняття; 2) розташування антиутопічного світу на відстані – в просторі або часі; 3) опис негативних якостей вигаданого суспільства таким чином, щоб виникало відчуття жаху» [2, с. 49].

А. Іванова підсумовує, що основними рисами жанру можна вважати: «проекцією на вигадане суспільство, яка викликає найбільше його несприйняття; розташуванням антиутопічного світу на відстані у просторі або часі; таким описом негативних якостей вигаданого суспільства, аби вони шокували або ж викликали жах», а пропаганду, псевдодемократичність, терор тощо визначає як варіативні [3, с. 80].

І. Кулікова стверджує, що визначення антиутопії, як і окреслення домінант, змінювалося під впливом часу, зокрема, основні характеристики класичної антиутопії було сформульовано у 1980-х рр. («наявність жорстокого тоталітарного суспільства, змінність сприйняття антиутопічного суспільства, антропоцентричність, конфлікт зіткнення між героєм та тоталітарним суспільством, ситуація псевдокарнавалу, ритуалізація життя, оповідь у формі щоденника»), а в 1990-2000-і рр цей список значно розширився («акцент дослідження переміщується з тоталітарної держави на внутрішній світ людини, тісний зв'язок з реальним часом, віддзеркалення сучасних процесів, перемога героя над тоталітарним світом, що виражається у втечі, використання постмодерністських прийомів (інтертекстуальність)») [4, с. 200]. Також дослідниця акцентує на появі нового типу героя в другій половині 20 століття, де на перший план висувається особисті потреби особистості і філософський зміст.

Головна увага дослідників в окресленні домінант антиутопій обертається навколо характеристики власне суспільства, в якому відбуваються зміни, тож головними рисами такого суспільства можна вважати: пропагандистський контроль, постійний нагляд, життя у дегуманізованій державі, відсутність індивідуальності, суспільство без вільного мислення, тоталітарний режим, крах людських цінностей, або піддається цензурі, громадяни суспільства поклоняються фігуранту або концепції (псевдорелігії).

Роман Джорджа Орвелла «1984», опублікований у 1949 році, вважається одним із найстрашніших, але водночас найвидатніших творів літератури. Це пояснюється страхітливостю зображення у романі тоталітарної влади у вигаданій версії Лондона, де люди позбавлені будь-яких свобод і проявів індивідуальності через контроль, спостереження та обмеження. Крім того, здатність Орвелла передбачати події, зокрема значний вплив телебачення та технологій, а також спотворення мови, підсилює реалістичність роману як попереджувальної антиутопічної історії.

Роман «1984» часто називають романом-попередженням, адже автор зосереджує свою увагу на тому, наскільки є небезпечним тоталітаризм, пропагандистські та маніпулятивні технології, які використовує влада задля повного контролю за своїми громадянами. Основну функцію контролю бере на себе Партія, яка готова на все, аби забезпечити своє панування

через систему міністерств. В Океанії діють концентраційні табори та лабораторії для тортур, покарання порушників під контролем Міністерством Кохання, таємна поліція контролює мисленнєві процеси, відповідно називають її «Поліція думок». Переінакшенням, псевдовправдивим висвідленням історичних фактів, дезінформуванням займалося Міністерство Правди. Контролюючи поточну ситуацію, Партія може маніпулювати історією. Крім того, контролюючи історію, влада може раціоналізувати всі свої дії в теперішньому часі. Переписування історії часто здійснюється для пропаганди і маніпуляції колективною свідомістю. Через те, що громадяни не можуть зберігати документи та фотографії, влада цим користується видає ті факти, які їй вигідні. Так, наприклад, влада стверджує, що до революції громадяни жили під контролем капіталістів, і саме вони були правителями. У творі стверджувалось: «Партія заявила, що Океанія ніколи не була в союзі з Євразією. Він, Уїнстон Сміт, знає, що Океанія була в союзі з Євразією ще чотири роки тому. Але де зберігаються ці знання? Тільки в його власній свідомості... Якщо у всіх документах одна й та сама пісня, тоді ця брехня оселяється в історії і стає правдою. «Хто керує минулим, – звучало в партійному гаслі, – той керує майбутнім; хто керує теперішнім, той керує минулим» [7, с. 36].

Цікавим є ще прийом створення спільного ворога і можливість отримання катарсису за допомогою програми «Двохвилинка ненависті». Партія представила Голдстейна, як ворога і винуватця усіх негативних явищ в Океанії, і, демонструючи дві хвилини його образ, давала можливість усім громадянам «висловити» свій гнів і тим самим проявити патріотизм і єдність суспільства. Регулярність програми сформувала рефлекторну реакцію: «Ненависть почалась якихось тридцять секунд тому, а половина глядачів уже не могла стримувати лютих вигуків. Нестерпно було бачити це самовдоволене овече обличчя і за ним – жажливу міць євразійських військ; крім того, побачивши Голдстейна і навіть при думці про нього страх і гнів виникали рефлекторно» [7, с.15]. Усе це демонструє чітку спрямованість влади на руйнацію людських цінностей, втрату людяності, яка культивується в антиутопічному суспільстві.

Розуміючи роль мови у впливі на суспільство, в Океанії створюється «Новомова», тобто спрощений варіант англійської, який визначає статусність громадянина – нею користуються партійці: «Новояз був розроблений для того, щоб задовольнити ідеологію англоца, або англійського соціалізму і, мабуть, що більш важливе, як спосіб зробити неможливим інші способи мислення» [7, с. 305].

Партія пропагує дводумство на основі Новомови, яка містить багато слів, щої створюють уявні асоціації між суперечливими значеннями, особливо це стосується засадничих суспільствотворчих понять: добро і зло, правда і брехня, справедливість і несправедливість. У випадку працівників Департаменту архівів Міністерства Правди, дводумство означає можливість фальсифікувати державні документи, а потім повірити в нову історію, яку вони самі щойно переписали. Як показано в книзі Голдстейна, самі назви міністерств є прикладом дводумства, точніше – викривлення загальноприйнятих понять: Міністерство Правди займається брехнею, Міністерство Миру – війною, Міністерство Кохання – тортурами, Міністерство Достатку – голодом. Партійні гасла є також прикладом дводумства: Війна – це мир, свобода – це рабство, незнання – сила. Крім того, самообман дводумства дозволяє партії підтримувати великі цілі та реалістичні очікування: «Тому, хто править і має намір правити далі, необхідно мати вміння, щоб спотворювати відчуття реальності. Секрет правління в тому, щоб віра у свою непогрішність поєднувалася з умінням вчитися на минулих помилках» [7, с. 218].

Загалом роман «1984» не просто демонструє яким би був світ і суспільство при тоталітарному режимі, а й є певною проєкцією автора на негативні риси тогочасного суспільства (зокрема режим СРСР), при цьому зображення певних дій міністерств і справді викликають жах сучасника.

Не менш небезпечними для суспільства є й контроль влади за розвитком і впровадженням новітніх технологій, що передбачив Олдос Хакслі у творі «Чудовий новий світ» ще у 1932 році. Хоча дія роману розгортається у майбутньому, він містить сучасні

проблеми початку 20 століття. Головна ідея твору полягає в тому, що поступовий розвиток технологій може призвести до того, що люди втратять свою індивідуальність та свободу в обмін на комфорт й безпеку, які можуть бути надані соціальним контролем. Крім того, у романі зображено наслідки колективного відчуження та втрати людської спільноти, що може виникнути внаслідок знищення ідентичності та індивідуальності.

Тут маємо суміш елементів трьох режимів утилітаризму, тоталітаризму та диктатури, які були знайомі письменникові, як свідкові. На перший погляд, Хакслі створює протилежну орвеллівській державу, яка «дбає» про щастя своїх громадян, звідти і назва твору – «Чудовий новий світ»

Ознаки антиутопії помітні навіть в тому, що люди в країні обмежені навіть у бажаннях – вони бажають тільки те, що можуть отримати, не прагнуть свободи, бо не знають що це. Вони щасливі у тому створеному світі, бо відчують безпеку і не знають смерті, високі емоції їм також не доступні. Один із персонажів говорить: «вони так сконцентровані, що практично не можуть вийти за рамки усталеної поведінки» [9, с. 105]. Та й не можуть цього зробити, адже суспільство поділено на касти, кожна з яких має свої права і навіть уніформу. Забезпечуючи громадянам щасливе існування в певних межах, влада не боїться, що можуть виникнути незадоволені повстанці, адже «всі люди фізико-хімічно рівні» [9, с. 22], тобто позбавленні індивідуального мислення та емоцій.

У «Чудовому новому світі» маніпуляція свідомістю і контроль втілено у головному методі – гіпнопедії. За її допомогою Світові контролери змушують людей вірити в те, що може відповідати їх власним інтересам. Вони виховують покірних, позбавлених особистості представників «щасливого суспільства», яким можна безперешкодно керувати. Оскільки кожен у чудовому новому світі змушений вірити у те, що хочуть контролери Світу, жодна з соціальних каст не скаржиться на своє становище в суспільстві або на завдання, які були поставлені. Тобто, проблема ненависті до рабства була вирішена, оскільки люди чудового нового світу зумовлені любов'ю до свого рабства.

Усе населення країни постійно перебуває під впливом наркотичної речовини – соми, яка використовується владою задля контролю емоційної сфери населення. Сома сприяє зміні поглядів і відчуттів: її приймають, щоб не відчувати болю, дискомфорту, негативних емоцій, страждань тощо. Мустафа Монд демонструє, що життя у Світовій Державі є ідеальним, оскільки, на відміну від попереднього життя до ери Форда, люди не могли уникнути болю, але у чудовому новому світі усі можуть легко не відчувати всіх видів страждань: «Не дивно, що живородні люди були безумні, порочні й нещасні. Їхній світ не дозволяв їм діяти розважливо, бути при своєму розумі, бути доброчесними й щасливими... А при таких переживаннях, - до того ж на самоті, в безнадії й ізоляції, - про яку стабільність може йти мова?» [9; с.20]. Тобто це технологічний засіб і контролю, і забезпечення задоволенням суспільства.

Висновки. Антиутопічні риси чітко простежуються в обох романах. Так, спільними є відтворення тоталітарного режиму і використання пропаганди і маніпуляцій як основних засобів контролю за суспільством. Шляхи досягнення мети – абсолютного контролю є різними: в «1984» влада обирає біль і страждання, як головний інструмент стримування і контролю, у «Чудовому новому світі» – через задоволення базових потреб, які також визначаються контролерами.

В обох творах представлена чітка соціальна система, яку також можна віднести до спільних рис антиутопій. У творі Орвелла класовість суспільства базується на наблизенні до основного правлячого органу – Партії, відповідно громадяни поділялися на: членів Внутрішньої Партії, Зовнішньої Партії та Пролів. У «Чудовому новому світі» було 5 типів громадян: Альфа, Бета – високий клас, Гамма – середній клас, Дельта, Епсилон – нижчий клас. Кожен клас виконував свою функцію у суспільстві, мав уніформу і певний набір навичок для виживання.

Руйнування індивідуальності і знецінення сімейних та загальнолюдських цінностей у романах представлено по-різному. Так, у «Чудовому новому світі» інститут «сім'ї» було

взагалі скасовано, а в «1984» однією з головних цілей Партії стала руйнація сімейних стосунків як таких, дітей привчали не підтримувати членів сім'ї, а стежити за їх ідейною стриманістю. Тож, в обох романах підкреслюється, що занадто велика концентрація влади та контролю над громадянами може призвести до руйнування основних людських цінностей й знищення свободи.

Список літератури:

1. Борщик А. Антиутопія: особливості жанрової моделі. *Магістерські студії. Альманах*. Вип. 23. Херсон – Івано-Франківськ. ХДУ, 2023. С. 23–26.
2. Дмитренко Н. В. Між тоталітарним пеклом та споживацьким раєм. Роман-антиутопія Олдоса Хакслі «Прекрасний новий світ». *Теоретична і дидактична філологія. Серія : Філологія (літературознавство, мовознавство)*. 2016. Вип. 23. С. 47–56. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tdff_2016_23_8.
3. Іванова А. О. Жанрові особливості антиутопії: теоретичний аспект. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Випуск 13. Том 3. С. 77–81. URL: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/13/part_3/16.pdf
4. Кулікова І. Термін антиутопія в контексті літературного процесу ХХ століття. *Актуальні проблеми літературознавчої термінології : науковий збірник* / відп. ред.: Є. М. Васильєв. Рівне : О. Зень, 2017. Вип. 2. С. 198–201.
5. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. К.: ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
7. Оруел Дж. 1984. / пер. Голишева В. Київ: Форс Україна, 2021. 318 с.
8. Пархоменко І. Антиутопія: інтерпретація в сучасному літературознавстві. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Філологія*. 2011. № 963. Вип. 62. С. 217–222.
9. Хакслі О. Чудовий новий світ / пер. Маренко С. Київ: Всесвіт, 1994. 125 с.
10. Hemmingsen A. Dystopian Literature, Emotion and Utopian Longing: Master`s thesis / University of Kansas. Kansas, 2015. 60 p.

References:

1. Borshchuk, A. (2023). *Antyutopiia: osoblyvosti zhanrovoy modeli* [Dystopia: features of the genre model]. *Mahisterski studii. Almanakh* [Master's studies. Almanac.], Issue 23. Kherson – Ivano-Frankivsk, KhDU Publ., pp. 23–26.
2. Dmytrenko, N. V. (2016). *Mizh totalitarnym peklom ta spozhyvatskym raiem. Roman-antyutopiia Oldosa Khaksli "Prekrasnyi novyi svit"* [Between totalitarian hell and consumer heaven. Aldous Huxley's dystopian novel "Brave New World"]. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia. Seriiia : Filolohiia (literaturoznavstvo, movoznavstvo)* [Theoretical and didactic philology. Series: Philology (literature, linguistics)], Issue 23, pp. 47–56. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tdff_2016_23_8.
3. Ivanova, A. O. (2020). *Zhanrovi osoblyvosti antyutopii: teoretychnyi aspekt* [Genre features of dystopia: theoretical aspect]. *Zakarpatski filolohichni studii* [Transcarpathian Philological Studies], Issue 13, Vol. 3, pp. 77–81. Available at: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/13/part_3/16.pdf
4. Kulikova, I. (2017). *Termin antyutopiia v konteksti literaturnoho protsesu XX stolittia* [The term dystopia in the context of the literary process of the 20th century]. *Aktualni problemy literaturoznavchoi terminolohii : naukovyi zbirnyk* [Actual problems of literary terminology: scientific collection], Issue 2. Rivne, O. Zen Publ., pp. 198–201.
5. Kovaliv, Yu. I. Ed. (2007). *Literaturoznavcha entsyklopediia : u 2 t.* [Literary encyclopedia: in 2 volumes]. Kyiv, Akademiia Publ., Vol. 1, 608 p.

6. Hromiak, R. T., Kovaliv, Yu. I. & Teremko, V. I. Ed. (2007). *Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk* [Literary dictionary-reference]. Kyiv, Akademiia Publ., 2007. 752 p.
7. Orwell, J. (2021). 1984. / trans. By V. Holysheva. Kyiv, Force Ukraina Publ., 318 p.
8. Parkhomenko, I. (2011). *Antyutopiia: interpretatsiia v suchasnomu literaturoznavstvi* [Dystopia: interpretation in modern literature]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. N. Karazina. Serii: Filolohiia* [Bulletin of Karazin Kharkiv National University. Series: Philology.], No. 963, Issue 62, pp. 217–222.
9. Huxley, O. (1994). *Chudovyi novyi svit* [The Wonderful New World] / trans. By S. Marenko. Kyiv, Vsesvit Publ., 125 p.
10. Hemmingsen, A. (2015). *Dystopian Literature, Emotion and Utopian Longing: Master`s thesis*. Kansas, University of Kansas Publ., 60 p.

Objective. *The objective of the article is to outline the main features of dystopia in the works of J. Orwell "1984" and O. Huxley "Brave New World".*

Methods. *The main scientific results are obtained by means of a component analysis of the novels "Brave New World" by O. Huxley and "1984" by J. Orwell. The main attention is paid to the common dominant features of dystopias.*

Results. *In recent years the phenomenon of dystopia has become increasingly relevant not only in literary studies, but in other humanities and art as well. The dystopian novels "Brave New World" and "1984" are repeatedly mentioned in studies of the dystopian genre as its most famous examples in literature.*

Dystopian features can be clearly traced in both novels. Thus, they share the recreation of a totalitarian regime and the use of propaganda and manipulation as the main means of controlling society. The ways of achieving the goal of absolute control are different: in "1984" the authorities choose pain and suffering as the main instrument of deterrence and control, while in "Brave New World" they choose to satisfy basic needs, which are also determined by the controllers.

Both works present a clear social system, which can also be attributed to the common features of dystopias. In Orwell's work the classification of society is based on proximity to the main ruling body – the Party, and citizens are divided into: members of the Inner Party, the Outer Party and the Proles. There were 5 types of citizens in the "Brave New World": Alpha, Beta – upper class, Gamma – middle class, Delta, Epsilon – lower class. Each class performed its own function in society, had a uniform and a certain set of skills for survival.

The destruction of individuality and the devaluation of family and universal values are presented in different ways in the novels, but what is common is that both novels emphasise that too much concentration of power and control over citizens can lead to the destruction of basic human values and the destruction of freedom.

Key words: *dystopian genre, signs of dystopia, propaganda, totalitarian control of characters*